

JUSTITSMINISTERIET

HÅNDAKT TIL MINISTEREN

Dato: 8. september 2017
Kontor: EMRK task force
Sagsbeh: MSH
Sagsnr.: 2017-6201-0018
Dok.: 2409905

Møde den 15. september 2017 med Folketingets PACE- delegation den 15. september 2017 om det kommende danske formandskab for Europarådet og EMRK-projektet

Justitsministeren vil byde velkommen og give en introduktion til regeringens EMRK-projekt. PACE-delegationen har herefter mulighed for at fremkomme med bemærkninger og stille spørgsmål til justitsministeren. EMRK task forcen – ved kontorchef Rasmus Kieffer-Kristensen m.fl. – vil deltage i mødet og står til rådighed i forhold til at besvare mere detaljerede spørgsmål om EMRK-projektet.

[Indledning]

Tak fordi I har taget tid til at komme i dag.

Danmarks formandskab for Europarådet og hele spørgsmålet om EMRK er vigtige emner for mig. Jeg ved også, at det er emner, I interesserer jer for.

Derfor er jeg også glad for at kunne fortælle jer lidt mere om regeringens projekt og ikke mindst til at få mulighed for at høre jeres tanker om vores formandskabsinitiativ.

[Generelt om formandskabet]

Som I ved, overtager vi formandskabet for Ministerkomitéen den 15. november 2017 og har det herefter frem til maj 2018.

Det er jo ikke ofte, at vi har formandskabet for Europarådet. Sidst var i 1996. Derfor er det også en helt særlig mulighed, vi nu har for at præge dagsordenen i Europarådet. Og det er en mulighed, vi ønsker at bruge.

Regeringen har fastlagt fem prioriteter, som Danmark vil fokusere på under det kommende formandskab. (EMRK, ligestilling, inddragelse af børn og unge i demokratiet, flytning af fordomme mod personer med handicap, bekæmpelse af tortur).

[Regeringens EMRK-initiativ]

Det, vi skal tale om i dag, er regeringens EMRK-prioritet, der er forankret her i justitsministeriet.

Vi nedsatte allerede sidste år en særlig task force i Justitsministeriet – med deltagelse Udenrigsministeriet – som fik til opgave at forberede denne prioritet.

Det gælder bl.a. i forhold til at analysere de udfordringer, vi ser, og udvikle mulige løsningsforslag. Det

handler om at høre på eksperterne. Og så gælder det ikke mindst i forhold til at tale med de andre lande i Europarådet. For det er jo sådan, at alle 47 lande skal være enige, hvis vi skal have vedtaget nye reformer.

Rasmus – som er leder af task forcen – og hans medarbejdere er med til mødet her i dag. De vil helt sikkert kunne bidrage med at svare på mange af jeres spørgsmål.

[Vores tilgang til projektet – og tankerne bag]

Lad mig starte med at sige lidt overordnet om projektet og vores tilgang til det.

Vi ønsker at gennemføre et reforminitiativ, som er bredt funderet, men som har et klart fokus.

Vi ved godt, at formandskabet for Europarådet ikke kun handler om at varetage snævre danske interesser.

Som formandskab har vi et bredere ansvar for at stå i spidsen for hele Europarådet og forholde os bredt til de problemstillinger, som Europarådet står over for.

Når vi ønsker at løfte den debat, vi har i Danmark om EMRK-systemet, op på europæisk niveau, handler det derfor heller ikke om kun at forfølge en snæver dansk dagsorden. Det handler derimod om, at vi ser den debat, vi har i Danmark, og som vi også ser i andre lande, som en vigtig og principiel debat, som vi er nødt til samlet at forholde os til på europæisk niveau.

Vi må forholde os til den kendsgerning, at befolkninger og beslutningstagere i stigende grad sætter spørgsmålstegn ved konventionssystemet.

Det handler ikke om den kritik, der kommer fra lande, som er mere eller mindre fjendtlige over for menneskerettighederne.

Nej, det handler om noget mere alvorligt. Det handler nemlig om en udvikling, vi ser i lande, som tager menneskerettighederne alvorligt. Men hvor befolkninger og beslutningstagere alligevel i stigende grad sætter spørgsmålstegn ved konventionssystemet.

Det er en udvikling, som er tydeligt afspejlet i den meningsmåling, vi så forleden dag i Altinget. Den viser, at næsten halvdelen af danskerne ønsker, at vi træder ud af EMRK, hvis vi ikke forbedrer systemet. Og det gæl-

der altså ikke kun borgerlige vælgere. Jeg noterede mig, at 29 % af Enhedslistens vælgere og 26 % af de Radikales vælgere også har den opfattelse. Det synes jeg, er tankevækkende.

Hvad handler det her egentlig om? Er almindelige danskere pludselig blevet modstandere af menneskerettigheder?

Nej, det tror jeg ikke på. Jeg tror, det handler om den udvikling, vi ser, hvor flere og flere samfundsforhold opfattes som menneskeretlige spørgsmål, som afgøres af dommere i Strasbourg – frem for af de politikere, som danskerne har stemt på.

Udvisningsområdet fylder utvivlsomt meget. Jeg kan godt forstå, at folk undrer sig, når konventionen forhindrer os i at udvise dybt kriminelle personer som Levakovic og Shuaib Khan af hensyn til beskyttelsen af deres privatliv og familieliv. Det undrer også mig.

Men det er ikke kun på udvisningsområdet, at menneskerettighederne har betydning for dansk lovgivning. Det har de på mange samfundsområder. Det gælder bl.a. ift. spørgsmål som sociale ydelser, pension og familiesammenføring.

Det er områder, som har betydning for os alle sammen, og hvor vi derfor også bør have noget at sige. Og her er det et problem, at der ikke kommer et løbende politisk input til domstolen i Strasbourg på samme måde som i vores nationale systemer. Hvis de danske domstole afsiger en dom – og Folketinget er uenig i den retstilstand, som dommen er udtryk for, så kan Folketinget jo vælge at ændre loven. Samme mulighed har vi ikke i dag i forhold til Menneskerettighedsdomstolen. Og det er problematisk.

Som jeg ser det, har vi derfor brug for nogle værktøjer, som kan sikre, at Menneskerettighedsdomstolen ikke farer ud af en tangent og fortolker konventionen på en måde, som befolkningerne ikke kan se sig selv i. For det er en uholdbar udvikling. Og det er jo heller ikke i EMRK-systemets egen interesse.

Det betyder ikke, at menneskerettighedssystemet skal laves helt om. Det handler i virkeligheden om nogle få, men principielt vigtige ændringer, som er nødvendige, hvis befolkningen fremover skal have tillid til systemet.

[Det danske reformarbejde]

Vi starter ikke fra bunden. Der er, som I ved, en igangværende reformdiskussion i Strasbourg og har været det i årrække. Det er bl.a. kommet til udtryk i erklæringer fra Interlaken, Izmir, Brighton og Bruxelles.

Mange af de elementer, der har været drøftet, har en klar sammenhæng med de spørgsmål, vi ønsker at diskutere.

Vi vil selvfølgelig lægge os i sporet af det eksisterende reformarbejde – og bygge videre på det – i det omfang, vi kan gøre det.

[Vi er ikke imod menneskerettigheder]

Det er vigtigt for mig at understrege, at initiativet ikke skal forstås som et forsøg på at svække menneskerettighederne. Tværtimod.

Som regeringen ser det, er et effektivt europæisk menneskerettighedssystem grundlæggende en gevinst for Danmark. Vi har en klar og direkte interesse i et velfungerende Europa, hvor demokrati og frihedsrettigheder respekteres, og hvor det ikke bare handler om at være den stærkeste dreng i klassen.

Så kan der være forskellige politiske holdninger til værdien af det internationale samarbejde. Der er nogen, som har den holdning, at vi slet ikke bør være med i EMRK. Det har man selvfølgelig lov til at mene. Men det er ikke regeringens holdning.

Derfor er vores projekt også baseret på en positiv og konstruktiv tilgang. Det handler om at fremtidssikre EMRK-systemet. Det kræver, at vi tager den kritik, der er, alvorligt. Men vi skal samtidig ikke sætte systemet over styr. Vi skal forandre for at bevare.

[Hvad går vores forslag ud på?]

Hvad er det så for nogle reformforslag, vi forestiller os?

Vi arbejder med en række idéer.

Jeg vil gerne slå fast, at vi ikke har planer om at foreslå begrænsninger af bestemte rettigheder, f.eks. artikel 8. Det vil være urealistisk. Det er jo ikke, fordi der står noget i ordlyden af artikel 8, vi er uenige i. Hvis der er et problem, er det den måde, som Menneskerettighedsdomstolen fortolker art. 8 på – og vores manglende mulighed for at kunne påvirke retningen, når vi synes den er ude af kurs.

Som vi ser det, så handler det derfor om at få skabt nogle værktøjer, som kan sikre, at medlemsstaterne har bedre mulighed for at påvirke retningen, når de oplever, at Menneskerettighedsdomstolens indimellem er på vildspor.

Præcis hvordan disse redskaber kan se ud, er for tidligt at sige. Det kan man gøre på flere måder. Det er bl.a. det, vi skal drøfte med de andre lande.

[Task Forcen kan evt. senere sige lidt mere om nogle af de idéer, vi arbejder med].

Vi er selvfølgelig også nødt til at forholde os til, at EMRK-systemet fortsat drukner i sager. Det er ikke et nyt problem. Men det er fortsat ikke løst. Hvis vi vil have et mere fokuseret og afbalanceret system, kommer vi ikke uden om, at vi skal have nedbragt antallet af sager.

[Pandoras æske]

Så ved jeg, at flere af jer har rejst spørgsmålet, om vi ikke risikerer at åbne Pandoras æske, hvis vi åbner op for en bredere diskussion om sammenspillet mellem politik og menneskerettigheder. Risikerer vi ikke, at løbe Putins, Orbans eller Erdogans ærinde?

Det er en bekymring, jeg på sin vis godt forstår. For der er utvivlsomt lande i Europarådet, som ikke vil menneskerettighederne det godt. Det ved I bedre, end de fleste.

Derfor er det selvfølgelig også vigtigt, at vi tænker os om, når vi tager denne her diskussion.

Og det vil vi gøre.

Men vi må samtidig ikke være så bange for vores egen skygge, at vi ikke kan tale om tingene. For det vil kun gøre tingene værre.

Et væsentligt element i den skepsis og kritik, der i dag handler jo netop om, at vi ikke føler, at vi er en del af systemet: At vi bliver inddraget og lyttet til. Ofte føler vi, at vi blot er tilskuere i et system, som vi jo sådan set er skabt af os – og er vores allesammens.

Men hvis vi vil have, at Menneskerettighedsdomstolen lytter til os, så er det klart, at det også kræver af os, at vi selv tør give vores mening til kende, når det er relevant.

Som Jonas Christoffersen, der er direktør for Institut for Menneskerettigheder ofte siger, er det vigtigt, at vi

tør diskutere menneskerettighederne. Menneskerettighederne må ikke blive en besværgelse, vi bare ukritisk accepterer, uden at forholde sig til, om det reelt er det, vi ønsker politisk. For så risikerer vi, at den demokratiske og folkelige forankring af menneskerettighederne går helt af fløjten. Og så har vi for alvor et problem.

[Om processen]

Lidt om processen.

Vi er i fuld gang med forberedelserne og har været det et stykke tid. Allerede i efteråret blev der som sagt nedsat en særlig Task Force i Justitsministeriet.

Det er et stort og komplekst arbejde at forberede et sådan projekt – og det kræver et stort diplomatisk benarbejde. Vi er allerede i dialog med en række lande og lytter både til eksperter fra Danmark og udlandet.

[Det kan Rasmus evt. fortælle mere om senere.]

Hvad kommer der så til at ske under selve formandskabet, og hvilken rolle kan I spille?

Den første vigtige begivenhed bliver det internationale ekspertmøde, som er omtalt i regeringsgrundlaget.

Det holder vi allerede i slutningen af november [den 22.-24. november] i Nordsjælland.

Her er det tanken, at vi skal tage en åben og uformel drøftelse med medlemsstaterne om alle disse spørgsmål.

Vi arbejder i et format, som tidligere har været anvendt i Europarådet, hvor hvert medlemsland sender én højtstående ekspert. Det kan f.eks. være deres ambassadør fra Strasbourg eller deres regeringsagent ved Menneskerettighedsdomstolen. Derudover har vi inviteret en række førende eksperter. Både fra Danmark og udlandet. Og så kommer bl.a. Menneskerettighedsdomstolens præsident og et par nuværende og tidligere dommere.

Der er tale om et forholdsvis lille arrangement. Derfor vil det heller ikke give mening, at I alle sammen deltager. Men jeg synes bestemt, at det kunne være relevant, hvis et par stykker af jer havde mulighed for at være med.

[Det kommer til at foregå under den såkaldte ”Chatham House Rule”. Det betyder, at man gerne må gengive, hvad der har været drøftet under diskussionerne, men ikke fortælle om hvem, der sagde hvad. Når vi gør det på den måde, så er det fordi, vi ønsker at skabe en

”tryk ramme”, hvor eksperterne siger, hvad de virkelig mener uden at være bange for at komme ”politisk i klemme” bagefter.]

Efter ekspertmødet vil vi tage en diskussion med de forskellige lande. Og hvis vi vurderer, at der er mulighed for at få opbakning til det, så vil vi fremsætte nogle konkrete løsningsforslag.

Det vil ske i form af et udkast til en politisk erklæring, som først vil skulle forhandles i Ministerkomitéen i Strasbourg og derefter forhåbentlig vedtages på et ministermøde i Danmark i løbet af foråret [det vil formentlig blive i København i midten af april].

[Afslutning]

Tror vi, at det vil lykkes?

Jeg synes, vi har en rigtig god sag. Der er et reelt behov for reformer – og det tror vi, mange andre lande godt kan se.

Det er også min oplevelse, at vi allerede har haft nogle gode og konstruktive drøftelser med flere af de andre medlemslande.

Når det er sagt, er det selvfølgelig ikke er let at ændre på store og tunge systemer. Og når 47 lande skal være enige, er det altid vanskeligt.

Men hvis vi får sat gang i en god diskussion – og her kan I jo hjælpe – så både håber og tror jeg, at vi kan komme et stykke.

Og det håber jeg virkelig, for jeg synes, at det er et utrolig vigtigt projekt. Ikke kun for Danmark, men for hele Europa.

Nu vil jeg ikke sige mere, men gerne høre jeres tanker og input.